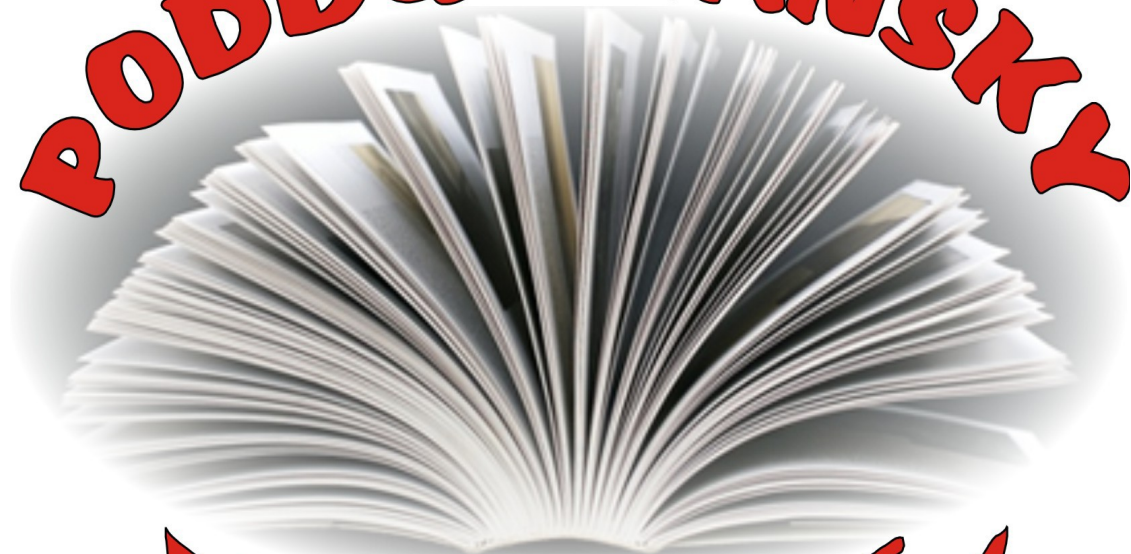

PODDUKLIANSKY

KNIHOVNÍK

Ročník 9 číslo 2

2018

Časopis Poddukľianskej knižnice vo Svidníku

OBSAH

Knižnica pre všetkých.....	1
Oddelenie ako ho (ne)poznáte.....	10
Regionálne osobnosti – Mária Mačošková.....	12
Z pera našich čitateľov.....	15
Police plné kníh.....	17
Jazykové omyly.....	19
Viete, že...?.....	20
Inšpirácia na domáce knižnice.....	21
Výrazy, ktoré preklenuli tisícročia.....	22
Čas na zábavu.....	23

Knižnica pre všetkých

Z aktivít našej knižnice

Na prednáške pod názvom **O prírode veselo i vážne** sa **12. apríla 2018** stretli v Podduklianskej knižnici žiaci deviatych ročníkov ZŠ vo Svidníku s pánom Viliamom Bartušom z Lesoochranárskeho zoskupenia VLK, ktorý im prišiel porozprávať o ochrane prírody, ako ju máme chrániť a starať sa o ňu, čo pre nás príroda znamená, čo sa v nej

skrýva a čím jej môžeme pomôcť, či naopak čím jej škodíme. Porozprával im, prečo je pre nás príroda dôležitá, že aj vyhadzovanie odpadkov na zem poškodzuje prírodu a má nepriaznivý dopad napr. na život zvierat, ktoré tak prichádzajú o svoj domov, že aj keď sa bojíme vlkov a medveďov, tento strach je zbytočný, pretože tieto zvieratá sú plaché a stretnutie s človekom sa vyhýbajú. Táto prednáška, ktorá bola spestrená elektronickou prezentáciou o ochrane prírody, bola veľmi zaujímavá a poučná. Veríme, že touto vydarenou akciou sa nám podarilo nielen zvýšiť vedomostnú úroveň žiakov, ale aj podnietiť ich záujem o túto problematiku, ktorá súvisí so starostlivosťou o prírodu a jej ochranu.

Milé doobedie plné informácií o našom regióne pod Duklou pod názvom **Kultúrne dedičstvo nášho regiónu** zorganizovala **16.4.2018** Podduklianska knižnica v spolupráci s Informačným centrom Dukla Destination pre žiakov 3. ročníka ZŠ Ul. Karpatská Svidník. Toto podujatie bolo spojené s kvízom, v ktorom si žiaci otestovali svoje vedomosti o našom

regiónu, o drevených kostolíkoch, skanzene, soche arm. gen. L. Svobodu a iných pamätihodnostiach, ktoré získali hlavne z krátkeho videodokumentu, ktorý si pozreli na

začiatku tohto podujatia. Súťažili všetci žiaci, ktorí za svoje vedomosti boli odmenení drobnými darčkovými predmetmi.

Čo je to bibliobus, ako funguje, čo všetko sa v ňom nachádza, ako treba s knihami zaobchádzať, tak o tom všetkom sa dozvedeli deti z Materskej školy na Ul. Ľ. Štúra, keď k nim **19. apríla**

2018 zavítala táto knižnica na kolesách. Deti sa oboznámili aj s pojmi, ako napr. čo je to kniha, aké typy kníh poznáme, kto je to spisovateľ, ilustrátor, ale tiež ako sa majú v bibliobuse, ale aj v klasickej knižnici správať. Deťom sa v bibliobuse veľmi páčilo, tíško si

vypočuli prečítané rozprávky, rýmovačky, no najviac ich potešili básničky, v ktorých dominovali ich krstné mená. Tejto exkurzie sa zúčastnilo 121 detí zo siedmych tried.

Človek sa vyvíja aj vďaka príbehom - rozprávkam, ktoré ho sprevádzajú už od detstva. S narastajúcim vekom meníme typ a žáner kníh. Ale keďže človek je sentimentálna bytosť,

občas neodolá knihám, ktoré tvorili jeho detstvo a ich čítaním si rád pripomenie staré dobré časy. Sú knihy, ktoré v sebe majú skutočné čaro a my sa do nich radi začítame aj vtedy, kedy náš vek možno už nekorešponduje s cieľovou skupinou čitateľov, ktorým bola

určená. Preto aj pracovníčky Podduklianskej knižnice pravidelne spestrujú dopoludnia obyvateľom zariadenia ATRIUM čítaním známych i neznámych ľudových rozprávok, a tak im umožnia pomyselnú **Prechádzku svetom rozprávok**, ktorá sa uskutočnila **26.4.2018** v spomínanom zariadení.

Každý región má osobnosti, ktoré sa preslávili v určitých oblastiach spoločenského života. Aj mesto Svidník je bohaté na takéto významné osobnosti, na ktoré je patrične hrdé. K takým osobnostiam patrí Juraj Lažo, významný rodák nášho mesta, verejný činiteľ a senátor 1. Národného zhromaždenia novovzniknutej Československej republiky za Šarišskú župu a Podkarpatskú Rus.

Dňa 27. apríla 2018 sa v Podduklianskej knižnici uskutočnila **prezentácia knihy Petra Švorca Od pluhu do senátorského kresla.**

Jurko Lažo a jeho doba 1867-1929. Táto publikácia je vzácnym dobovým dokumentom, v ktorej na pozadí historických udalostí 19. a začiatkom 20. storočia je uvedený život Jurka Laža, rusínskeho roľníka,

drobného podnikateľa, iniciátora družstevnej myšlienky vo svidníckom prostredí, bojovníka proti sociálnej nespravodlivosti a nakoniec aj senátora v Národnom zhromaždení mladej Československej republiky. Publikáciu slávnostne uviedli do sveta kníh prostredníctvom zeminy zo svidníckeho chotára autor knihy Peter Švorc, právnik Juraja Laža Michal Lažo a Jozef Leľo. Aby sa publikácia „rozbehla“ za svojimi čitateľmi, popriali sme jej

šťastný vzlet do ríše kníh, do ríše poznania regionálnych dejín nášho krásneho mestečka Svidník.

Väčšina malých deti obľubuje básničky, pretože im cibrnia pamäť, pomáhajú im precvičovať výslovnosť a vcítiť sa do sveta zázrakov. Preto sa aj v knižnici

snažíme každý rok (tohto roku je to už deviate výročie) pripraviť pre deti materských škôl v meste Svidník súťaž v recitovaní poézie pod názvom **Za sniežka, skoro zrána. 10. mája 2018**

sa v priestoroch detského oddelenia UI. Ľ. Štúra a MŠ kamarátom recitátorské umenie. sme držali palce potleskom, ktorý si víťazmi boli všetci, sú šikovní, ako vedia pracovať so Nebojácne a smelo patrí naša vďaka vystúpenie každý omaľovanku a sladkosť. Želáme všetkým deťom krásne chvíle s knihou, či už doma, alebo v materskej škole.

zišli malí škôlkari z MŠ UI. gen. Svobodu, aby predviedli svoje Všetkým súťažiacim a povzbudzovali ich zaslúžili. Nakoniec lebo všetci ukázali, akí vedia prednášať, ako svojim hlasom. recitovali, začo im a náš obdiv. Za svoje dostal diplom,

10. mája 2018 sa v Podduklianskej knižnici uskutočnila vernisáž výstavy **Tomáš Garrigue Masaryk vo fotografii**. Slovensko a Česko si 28. októbra 2018 pripomenú 100. výročie vzniku Československej republiky, ktorá bola vyvrcholením dlhoročných snáh našich národov po vlastnej štátnosti. Táto významná historická udalosť priniesla Čechom a Slovákom oslobodenie spod rakúsko-uhorskej monarchie a ukázala riešenie na vytvorenie spoločného štátu dvoch bratských národov. Prvá Československá republika

umožnila dovtedy nebývalý rozvoj kultúry, umenia a vzdelanosti. Prvým československým prezidentom v spoločnom štáte Čechov a Slovákov bol Tomáš Garrigue Masaryk, ktorého na svojom prvom zasadnutí 14.11.1918 zvolilo Národné zhromaždenie v Prahe za prezidenta. Snahou prezidenta bolo vybudovať československý štát ako demokratickú republiku podľa západoeurópskych vzorov. Presadzoval politickú a občiansku toleranciu. Táto výstava prezentovala osobnosť T. G. Masaryka, jeho rodinu a spoločensko-politické udalosti jeho života. Výstava už bola predstavená vo Varšave, Bratislave, Bruseli, Berlíne,

Giessene a vo Viedni. Okrem panelov s dobovými fotografiami sme mali možnosť vidieť Masarykov jazdecký oblek, vyrezávaný krížik a keramickú kačičku z jeho pracovného stola. Výstava, ktorú Podduklianskej knižnici zapožičalo Múzeum T.G.M. Rakovník z Českej republiky, trvala do 30. júna 2018.

Pracovníčky Podduklianskej knižnice sa pravidelne stretávajú v spoločenskej miestnosti zariadenia pre seniorov a Denný stacionár Svidník - Atrium s priaznivcami dobrej knihy a

pútavých príbehov. Na stretnutí, ktoré sa konalo **23. mája 2018** sa čítali **dojímavé príbehy zo života zvierat**, zo života týchto fascinujúcich tvorov, ktorých milujeme už od nášho útleho veku.

Kto by nepoznal svetoznámu rozprávku **O troch prasiatkach**, ktoré sa jedného dňa rozhodli, že nadišiel čas odísť z domu a nájsť si vlastné bývanie. Ako to dopadlo s ich

domčekmi, ktoré si vlastnoručne postavili zo slamy, dreva a tehál a ktorý domček odolal vlkovi sa dozvedeli žiaci 1. ročníka ZŠ Ul. Karpatská vo Svidníku, ktorí sa **29.5.2018** zúčastnili na besede o tejto obľúbenej rozprávke. Spetrením tohto podujatia bola dramatizácia rozprávky, pri ktorej si deti vyskúšali nielen svoje herecké umenie, ale každý jeden prváčik samostatne prečítal aj niekoľko riadkov z knihy o týchto troch nezbedných obyvateľov z ríše zvierat.

Kde bolo, tam bolo... Uzávierka tejto súťaže bola **31. mája 2018**. Výhercovia súťaže boli odmenení darčkovými predmetmi.

1. miesto: Adam Barvirčák, CZŠ sv. Juraja Svidník
2. miesto: Nelly Antolíková, ZŠ Kračúnovce
3. miesto: deti z MŠ v Breznici

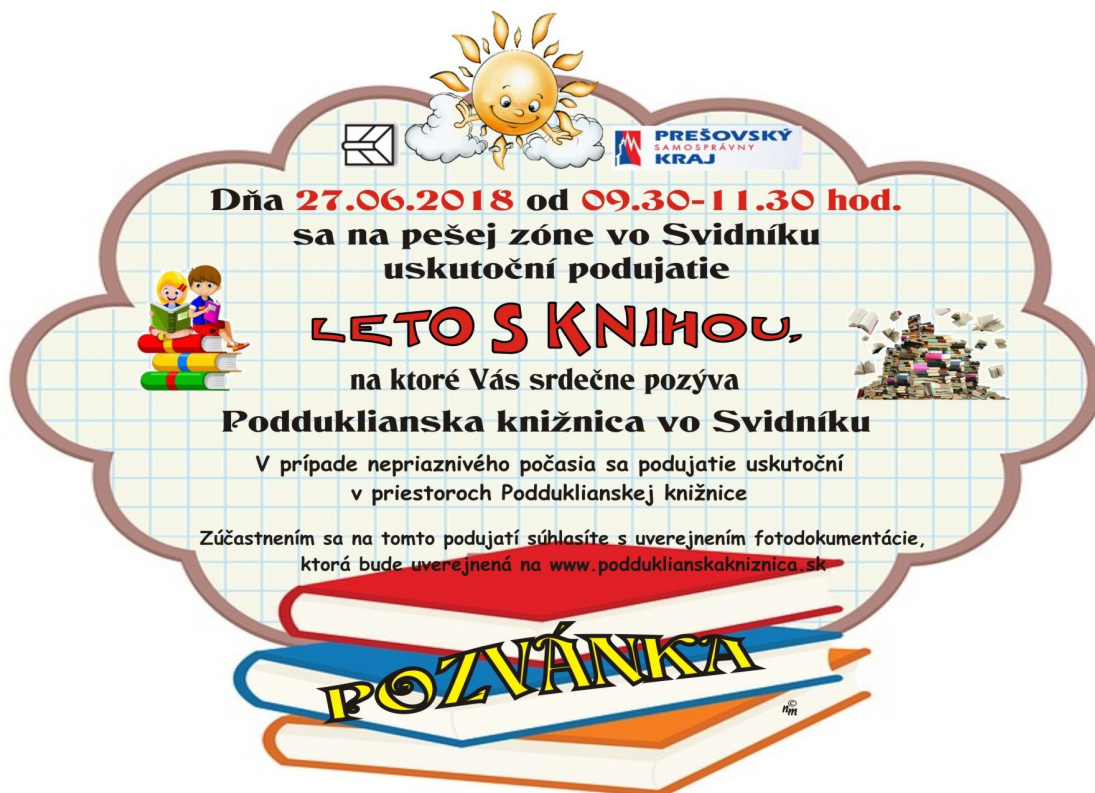
Výhercom srdečne blahoželáme a všetkým súťažiacim ďakujeme za účasť.

Podduklianska knižnica je už dvanásť rok spoluorganizátorom Slávnosti Rusínov Ukrajincov Slovenska, v tomto roku to bol 64. ročník, v rámci ktorých sa každoročne

v knižnici uskutočňuje **beseda s ukrajinskými spisovateľmi Zakarpatskej oblasti Ukrajiny**.

Tohto roku dňa **15. júna 2018** sa konala beseda s mladým ukrajinským literárnym vedcom a esejistom Danylom Iľnyckym z Ľvova, vnukom známeho literárneho kritika a publicistu Mykolu Iľnyckého. Danylo Iľnyckyj prítomných oboznámil so svojimi vedeckými záujmami v oblasti dejín ukrajinskej literatúry a priblížil im život a dielo B. I. Antonyča, jedného z popredných lyrikov modernej ukrajinskej poézie, ktorého je znalcom.

Tohtoročné **Leto s knihou** sa uskutočnilo na svidníckej pešej zóne **27.6.2018**. Aj keď počasie nebolo úplne letné, z oblohy na nás občas slabučko zapršalo, občas slniečko ukázalo svoju tvár, podujatie sa nám vydarilo a deti materských a základných škôl v meste Svidník sa mohli zúčastniť tohto podujatia plnom hier, súťaží a zábavy.

V kultúrnom programe, ktorým bolo otvorené toto podujatie, vystúpili žiaci ZŠ Ul. Karpatská pod vedením p. učiteľky Tatiany Kovaľovej a p. Vladislava Sluka, žiaci ZŠ Ul. 8. mája pod vedením p. učiteľky Jany Matikovej. Po pestrom kultúrnom programe sa už deti mohli venovať rôznym vedomostným, ale aj hádankárskych súťažiam. Svoju zručnosť si mohli vyskúšať v tvorivej dielni **Šikovné ručičky to zvládnu**, kde sa naučili ako si môžu vlastnoručne vyrobiť záložku do knihy. Koho zaujíma, čo sa dialo v minulosti, a čo sa deje v súčasnosti v našom meste a regióne, mohol sa

zapojiť do vedomostnej súťaže o dejinách, osobnostiach, udalostiach a zaujímavostiach pod názvom **Ja a môj región**. Záujemcovia o hádanky sa mohli zapojiť do hádankárskej súťaže **Kráľovstvo hádaniek**. Kto má rád rozprávky, tak ten sa mohol započúvať do hlasu tety knihovníčky, ktorá im čítala nielen známe rozprávky, ale aj príbehy o zvieratkách a iné v **Rozprávkach od výmyslu sveta**. V bibliobuse sa deti zúčastnili vedomostnej súťaže pod názvom **Vieš, alebo nevieš?** Spestrením podujatia bolo kreslenie na chodník, kde si deti mohli pri kreslení popustiť uzdu svojej fantázie a kresliť nielen výjavy z rôznych rozprávok, ale aj vlastnú tvorbu. Aj tohto roku sme pre záujemcov o knihy usporiadali burzu vyradených kníh. Môžeme skonštatovať, že tohtoročné podujatie sa nám vydarilo a už teraz sa tešíme na ďalšie stretnutia s našimi priaznivcami.

text a foto: Nadežda Mičáková

ODDELENIE AKO HO (NE)POZNÁTE

V tejto rubrike oddelenie bibliografie a regionálnej literatúry, postupne predstavuje rozličné typy regionálnych dokumentov s ich stručnou charakteristikou a využiteľnosťou pre každého, kto chce hlbšie poznať nádherný poddukliansky región, jeho históriu a súčasnosť, jeho malebné zákutia, ktoré sa snúbia s pohostinnosťou a láskavosťou ľudí v tomto regióne. Veríme, že si ctený čitateľ nájde cestu do knižnice a načerpá a prehĺbi si svoje vedomosti o tomto regióne aj prostredníctvom uvedeného knižničného fondu.

PERIODIKÁ

Regionálne periodiká

Každé noviny, a najmä regionálne, predstavujú akúsi encyklopédiu a chronológiu života daného regiónu, uvádzajú najaktuálnejšie dianie v regióne, sú rýchle, faktografické, zaujímavé a sú cenným archívnym a dokumentačným zdrojom informácií o histórii, vývoji a rozvoji regiónu pre terajšie i budúce generácie. Aj v tomto čísle Podduklianskeho knihovníka Vám predstavujeme ďalší vývoj regionálnych novín v okrese Svidník. Všetky regionálne noviny, ktoré uvádzame na pokračovanie v našom knihovníckom časopise, sú zviazané a nachádzajú sa v oddelení bibliografie a regionálnej literatúry Podduklianskej knižnice vo Svidníku. Popri okresných novinách Dukla v ponovembrovom vývoji našej

spoločnosti, teda po roku 1989, začal vydávať svoje noviny aj Mestský úrad v Stropkove pod názvom **Stropkovské Spektrum**, s podnázvom Občasník Mestského úradu v Stropkove. Prvé číslo týchto novín vyšlo 21. júna 1991 a jeho cena bola 2 Kčs. Šéfredaktorom novín bol Ing. Michal Polák, zástupcami šéfredaktora boli: Ing. arch. Marko Vateha a Ján Bzdil. Ale vráťme sa k okresným novinám Dukla, ktoré vychádzali s podnázvom Týždenník občanov Svidníckeho okresu. Stále to boli až do r. 2000 jediné okresné noviny v okrese Svidník. V r. 1991 pod týmto názvom (Dukla) vyšlo 21 čísel, posledné číslo vyšlo 20. júna 1991. Pokusy o nezávislosť novín boli koncom r. 1991, kedy začali vychádza noviny **Dukla**, ale s podnázvom **Nezávislé okresné noviny**, ktorých číslovanie a ročník nadviazalo na pôvodné noviny, ktoré vychádzali týždenne. Nezávislé noviny začali vychádzať 17.12.1991, č. 22, ročník XIV. Ich zodpovedným redaktorom bol PhDr. František Džalai, cena novín bola 2 Kčs. Avšak aj napriek tomu v tom istom roku, opäť od č. 21 pokračovalo vydávanie pôvodných novín Dukla, ktoré vydával Mestský úrad vo Svidníku. Šéfredaktorom bol dr. Juraj Hreško, zástupcom šéfredaktora bol Ing. Peter Barilla, redaktorkou bola Ruslana Kulešová (teraz Kurilcová), inzerciu mala na starosti Erika Červená. Noviny vychádzali týždenne každú stredu. Ich obsah už bol zameraný na demokratizačný proces v našej spoločnosti a jeho realizáciu aj

v okrese Svidník v rozličných oblastiach života, či už to boli dražby, formovanie sa politických strán v okrese, transformácia priemyslu, zamestnanosť i nezamestnanosť v okrese, podnikanie a pod. Pribudla napr. celoročná čitateľská súťaž Poznáš okres, v ktorom žiješ? s kupónmi pre súťažiach. V r. 1992 pokračovalo vydávanie nezávislých okresných novín Dukla, ktorých prvé číslo vyšlo 7.1.1992, ešte s číslom ročníka XV, od č. 2 to už bol ročník I. Obsah novín bol pestrý. Čitateľovi boli ponúkané rozhovory s rozličnými osobnosťami verejného života okresu, úvahy na páľčivé témy, náboženské otázky, malé drobné prevádzkarne a ich činnosť, profily rodákov nášho okresu, transformácia podnikov, značná časť bola venovaná Andymu Warholovi. a ďalšie. Novinkou bola rubrika Chránená príroda okresu Svidník, v ktorej boli čitateľom predstavené na pokračovanie štátne prírodné rezervácie okresu, ktoré sa nachádzajú v ochrannom pásme Chránenej krajinej oblasti Východné Karpaty, ako Dranec, Komárnická jedlina, Miroľská slatina, Radomka, chránené prírodné výtvory Slatina pri Šarišskom Štiavniku a Slatina Driečna. Nezávislé noviny Dukla vo februári 1992 zanikli, posledné číslo 8 bolo vydané 25. februára 1992. Noviny Dukla pokračovali aj v r. 1992, zmenil sa ich ročník novín na ročník II a podnázov na **Týždenník občanov poddukelského regiónu**. Prvé číslo novín v r. 1992 vyšlo 8. januára 1992, cena novín bola 2,50 Kčs. Zaujímavým bol napr. seriál z dejín športu v okrese a k tomu súťaž Vieš – odpovedz, aj s kupónmi pre čitateľov a záujemcov o uvedenú súťaž. Uvádzali sa aj názory, diskusie a polemiky na transformáciu a zmenu názvu Múzea ukrajinskej kultúry vo Svidníku, či činnosť kultúrno-výchovných organizácií, škôl, súkromných firiem, skratka celej infraštruktúry okresu Svidník. Popri činnosti rozličných politických strán v okrese pribudol na stránkach novín aj televízny program, či inzercie a spoločenská kronika. Od 1. júla 1992 z redakcie odišiel Juraj Hreško, poverený redakciou bol Peter Barilla, ktorý sa 1.9.1992 stáva vedúcim redaktorom novín, k redaktorky R. Kurilcovej pribudol redaktor Alojz Hric. Svoju obsahovú štruktúru noviny si zachovali aj v r. 1993, samozrejme, že pribudli viaceré zaujímavé rubriky, napr. aj poézia ľudového básnika Mikuláša Hvozdu z Ladomirovej. Súčasťou novín boli dva čísla Informátora Okresného úradu práce vo Svidníku. Od decembra 1993 z redakcie odchádza P. Barilla, na určitý čas vedúcou redaktorkou sa stala Ruslana Kurilcová. Od č. 6/1994 sa podnázov novín „poslovenčil“ na **Týždenník občanov podduklianskeho regiónu** ((slovo poddukelský bolo prevzaté z češtiny, pozn. aut.). V polovici júla 1994 z redakcie odchádza redaktor Alojz Hric, nahradil ho redaktor Viliam Jobko. V septembri 1994 do redakcie prichádza redaktor a novinár Andrej Dudáš, ktorý sa od 1.12.1994 stáva šéfredaktorom novín Dukla. Rok 1994 bol poznamenaný o. i. komunálnymi voľbami, čo sa odzrkadlilo aj v obsahu novín. Do novín Dukla bolo v r. 1994 vložených 11 čísel Informátora Okresného úradu práce vo Svidníku. Veríme, že čitateľov a záujemcov o regionálnu históriu okresu Svidník zaujmú regionálne noviny, ktoré sme vám predstavili v tomto čísle Podduklianskeho knihovníka, ale aj v predchádzajúcich číslach, a že si nájdú čas zájsť do knižnice, prelistovať si ich a možno pri nich aj relaxovať, ale najmä dozvedieť sa veľa zaujímavého zo života okresu pred 25 –timi rokmi. V nasledujúcom čísle vám predstavíme chronologicky ďalšie roky našich regionálnych periodík.

Emília Kudlová

pokračovanie v ďalšom čísle

Použitá literatúra.

Noviny Dukla, rok 1991,1992,1993,1994

Regionálne osobnosti

Každý kraj, mesto, či obec má osobnosti, ktoré sa v historickom vývoji spoločnosti, ale aj v súčasnosti zaslúžili o rozvoj určitej oblasti spoločenského života a svojím menom sa preslávili nielen doma, ale aj za hranicami svojej vlasti. Hovoríme im REGIONÁLNE OSOBNOSTI. Poznať takéto osobnosti svojho regiónu patrí ku všeobecnej vzdelanosti a hrdosti každého občana. Je treba chrániť ich kultúrne a duchovné dedičstvo pre terajšie i budúce generácie ako nevyčerpatelnú studnicu vedomostí, kultúry, zručnosti a vzdelanosti nášho ľudu v kraji pod Duklou. A práve toto je cieľom uvedenej rubriky, v ktorej predstavujeme osobnosti z regiónu Svidník z rozličných oblastí spoločenského života.

Mária Mačošková

speváčka rusínskych, ukrajinských a šarišských ľudových piesní

Narodila sa 30.3.1940 v obci Potôčky, teraz okres Stropkov. Krásny vzťah k ľudovej piesni sa v nej zakódoval už v najútlejšom veku, najmä keď počúvala mamine piesne a jej krásny hlas. v Brezničke, v štúdiu škole v Stropkove. Keď ukrajinský ľudový súbor 1956 robil nábor spevákov Mária Mačošková sa prihlásila vynikajúcim hlasom súboru, ale predovšetkým „krst“ pre začínajúcu prvej premiére PULS-u Záborského v Prešove. v úprave Juraja Kostúka **sobi dvoma holosami**, úspech. V druhej premiére v Divadle J. Záborského,

Základnú školu skončila pokračovala na strednej novozaložený Poddukelský (ďalej PULS) v Prešove v r. do súboru, Mária do konkurzu. Svojim zaujala nielen vedenie publikum. Prvý umelecký speváčku bol v r. 1957 pri v Divadle Jonáša Vtedy zaspievala pieseň pod názvom **Zaspivajme** za ktorú zožala veľký PULS-u, ktorý bol opäť získala úspech piesňou

Koly-m bula mala (Keď som bola malá). Veľkým vzorom i osobou, ktorá pomohla Márii Mačoškovej úspešne sa formovať v jej budúcej speváckej kariére, bol Juraj Kostúk, vtedajší umelecký vedúci PULS-u a zbormajster. Pomáhali jej aj Juraj Cimbor a Štefan Ladižinský. S PULS-om prežila Mária Mačošková najplodnejšie roky svojho života, s ním rozdávala neopakovateľnú krásu, lyrickosť a čarovnosť ľudovej piesne tisíckam divákov a poslucháčov. Komu by neučarila ľubozvučná pieseň **Ej, hoj, tili, tili**, ktorú desiatky rokov spievala s Jožkom Príhodom. Pieseň sa stala skoro hitom

a nebolo vystúpení, na ktorých by nezožala úspech. Rovnako úspešne spievala piesne **Mamko moja ľuba, Oj, zahrala muzyka, A od Prešova** a ďalšie. Spievala a nahrávala aj s Rozhlasovým orchestrom Československého rozhlasu v Bratislave, do ktorého sa v r. 1963 dostala vďaka Ondrejovi Demovi, vtedajšiemu hudobnému

redaktorovi, ktorý jej sprostredkoval prvé rozhlasové nahrávky, a spievala aj s vtedy už slávnymi Farkašovcami. Nahrala s nimi už úspešnú pieseň **Koly-m bula mala mala** (Keď som bola malá). Väčšinu piesní pre ňu upravoval Pavol Tonkovič a Bartolomej Urbanec. Od r. 1964 Mária Mačoškova spolupracovala aj s Brnenským rozhlasovým orchestrom ľudových nástrojov (BROLN), do ktorého sa dostala vďaka J. Juráškovi. Ich spoločnými nahrávkami boli piesne **Ej, prid' do nas šuhaju** a **Ej, hnivajuť sa chlopci** v úprave Juraja Cimboru. S doprovodom orchestra po prvýkrát účinkovala v televízii v relácii **Štúdio mladých**. V roku 1964

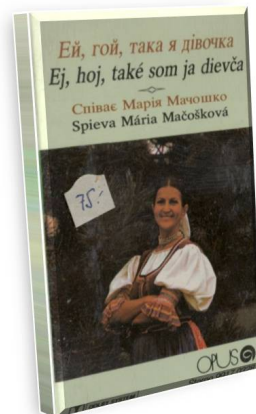
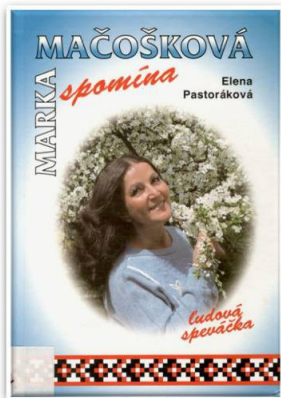
sa s týmto orchestrom zúčastnila na Medzinárodnom festivale piesní a tancov v Kartágu (Tunisko). S piesňou **Ej, prid' do nas šuhaju** sa v interpretácii sólového spevu umiestnila na prvom mieste. V Holandsku si srdcia divákov získala pesničkami **Oj, pidu ja, pidu, Oj, Ivane, Ivane, Padalo jablučko** a inými rusínskymi, ukrajinskými a šarišskými piesňami. V r. 1971 účinkovala s PULS-om vo Francúzsku a v Anglicku. V r. 1973 pod vedením Melánie Nemcovej absolvovala s PULS-om trojmesačné turné v USA a v Kanade. Vtedy uvedený súbor bol na vrchole svojej slávy. V r. 1976-1977 uskutočnila so súborom koncertné turné v Rakúsku, Nemecku, Švédsku, Holandsku a vo Francúzsku. Jej speváckym mužským partnerom najčastejšie bol spevák Jožko Príhoda a Rudolf Smoter. Jej hlas počuli takmer vo všetkých štátoch Európy, aj v USA a Kanade.

Vzácnosťou pre Máriu Mačoškovú boli popri Jurajovi Kostúkovi a Jurajovi Cimborovi aj kontakty s takými profesionálnymi osobnosťami speváckeho a umeleckého života, ako bola napr. Melánia Nemcová, Rudolf Smoter, Darina Laščiaková, Janko Ambróz, Viliam Meško, Štefan Turňa, Ján Valentík a ďalší. V r.1981 naspievala a nahrala s folklórnym súborom Šarišan v Prešove šarišské ľudové piesne, ktoré vyšli na audiokazete pod názvom **Večar je, večar je**. Jej partnerom boli kolegovia - speváci Jožko Príhoda a Regina Jaroščáková. V r. 1987 jej vyšla LP-platňa a audokazeta pod názvom **Ej, hoj, taka ja divočka**. Nahrala a naspievala ich v Brne v spolupráci s orchestrom BROLN. V roku 1988 opäť v spolupráci so

súborom BROLN pod vedením J. Hovorku vydala audiokazetu pod názvom **Kec sebe zašpivam**. V r. 1989 po druhýkrát s orchestrom BROLN sa zúčastnila na festivale v USA pod názvom Deň Slovákov v USA. V r. 1989-1998 koncertovala v ZSSR, v Japonsku, na Ukrajine a v Taliansku. Za obetavú a tvorivú prácu bola Mária

Mačoškova ocenená v r. 1979 titulom Vzorný pracovník kultúry a v r. 1985 jej vtedajší minister kultúry SSR Miroslav Válek udelil vysoké štátne vyznamenanie Zaslúžilá umelkyňa. V r. 1996 vydala Elena Pastoráková monografiu venovanú životu, tvorbe a spomienkam Márie Mačoškovej pod názvom **Marika Mačoškova spomína**. Kniha vyšla vo Vydavateľstve Anna Nagyová v Prešove. Rok 1998 bol pre Máriu Mačoškovú najsmutnejší, lebo musela odísť z PULS-u. Od r. 1999 je na dôchodku, ale v r. 2000-2007 spolupracovala so súborom Dúbrava, Šarišan, Makovica a s ľudovou hudbou Ondreja Kandáča. V r. 2007 sa v Prešove uskutočnil koncert Márie Mačoškovej pri príležitosti 50. výročia jej speváckej kariéry. Pri príležitosti 70. výročia svojho životného jubilea vydala CD pod názvom **Hej, zahrajce, hudaci**. V r. 2016 u získala Cenu mesta Stropkov. Svidničania i obyvatelia Svidníckeho a terajšieho Stropkovského okresu svoju Marku, ako ju dôverne nazývajú, môžu počuť každý rok spievať na tradičných folklórnych festivaloch - Slávnostiach kultúry Rusínov-Ukrajincov Slovenska vo Svidníku a na Rusínskom festivale vo Svidníku. Mária Mačoškova je verná svojmu ľudu a kraju. Často prichádza do svojho rodiska i medzi Svidničanom, lebo ako sama hovorí, tu sa jej spieva najlepšie, lebo je medzi svojimi.

Emília Kudlová

foto na: <http://www.rusyn.sk/piesen-mojho-srdca/>

Použitá literatúra

Kudlová, Emília: Mária Mačoškova (1940)/-PK-.- In: Kultúrnik.- Roč. IV, č. 5 (1998). s. 10.- V rubrike Osobnosti regiónu

Pastoráková, Elena: Marika Mačoškova spomína/Elena Pastoráková.- 1. vyd. Prešov : Vydavateľstvo Anna Nagyová, 1996.- 53 s. + Fotogr. príloha.- ISBN 80-967041-7-6

Svitoková, Iveta: Marija Mačoško : (štrichy do portreta spivacký)/Iveta Svitok.- In: Nove žyttja.- Č. 10 (2015), s. 1.

Z pera našich čitateľov

Napísali ste nám

Beseda o „očarenom pohanovi“ v Podduklianskej knižnici

V piatok 15. júna 2018 v rámci 64. Slávnosti Rusínov-Ukrajincov Slovenska sa vo svidníckej Podduklianskej knižnici konala beseda s mladým ukrajinským literárnym vedcom a esejistom Danylom Iľnyckym (nar. 1986), vnukom známeho literárneho kritika a publicistu Mykolu Iľnyckého. Prítomných privítal riaditeľ PK Mgr. Kamil Beňko. Potom sa slova ujal predseda Spolku ukrajinských spisovateľov na Slovensku Ivan Jackanin a predstavil ukrajinského hosťa - významného znalca básnickej tvorby jedného z popredných lyrikov modernej ukrajinskej poézie Bohdana Ihora Antonyča, ktorého poézia je čistá, priezračná ako bystriny jeho rodnej Lemkoviny. Pri čítaní jeho veršov máte pocit, akoby básnik skutočne „kráčal so slnkom na pleci“, povedal na záver Ivan Jackanin.

Pán Danylo Iľnyckyj bližšie oboznámil prítomných so sférou svojich vedeckých záujmov. Okrem dejín ukrajinskej literatúry patrí k nim predovšetkým umelecká

a intelektuálna lyrická tvorba básnika Bohdana Ihora Antonyča (1909, Novycja, Poľsko – 1938, Ľvov) ako aj recepcia velikána ukrajinskej literatúry Ivana Franka (1856, Nahujevyči – 1916, Ľvov). D. Iľnyckyj postupne priblížil poslucháčom život a dielo B. I. Antonyča, ktorého pôvodné priezvisko bolo Kot, čiže Kocúr. Takéto priezvisko bolo nedôstojné pre budúceho kňaza, Bohdanovho otca Vasiľa, preto si ho zmenil na Antonyč. Poet lemkovského pôvodu zvečnil vo svojich

veršoch lemkovskú „záдумčivú krajinu“, ľudovú slovesnosť svojho rodného kraja s jeho starobylými zvykmi a obradmi. Vo svojej básni Autobiografia o sebe napísal: „Som dieťa zmámené, so slnkom na dne kešene“. D. Iľnyckyj podotkol, že B. I. Antonyč ako básnik modernista ovplyvnil súčasnú ukrajinskú poetiku a pre oficiálny zákaz stal sa známym až v 60. rokoch 20. storočia.

Podľa znalcov literatúry Danylovi Iľnyckému „sa darí pretavovať vedecké bádania do živých, pútavých textov“, o čom svedčí aj jeho najnovšia publikácia (abeceda-encyklopédia) Antonyč od A po Z. Je to nezvyčajná kniha, obsahujúca heslá na každé písmeno abecedy. Tak sa čitatelia rôzneho veku dozvedajú o básnikových priateľov, do ktorého gymnázia chodil, do ktorej dievčiny bol zaľúbený, ktoré ľvovské divadlá a kaviarne navštevoval, o jeho záľube maľovať a hrať na husliach, o tom, že bol polyglot (ovládal viac jazykov) a bibliofil...

Slovenský čitateľ mal možnosť zoznámiť sa s Antonyčovou poéziou v preklade Ľubomíra Feldeka, ktorá vyšla v roku 1976 pod názvom Očarený pohan. V doslove Mikuláš Nevrlý uvádza:

„Veľmi dôležitým faktom pre pochopenie ľudského a básnického profilu B. I. Antonyča je to, že Lemkovia (od ukrajinského dialektizmu lem – len), ku ktorým etnicky patril, tvorili najzápadnejšiu vetvu ukrajinského národa, boli stáročia odtrhnutí od svojho koreňa a znášali nelútostný, sociálny a národnostný útlak. Bolestnú strunu tohto útlaku pociťujeme aj v jeho diele.“ D. Iľnyckyj zdôraznil, že B. I. Antonyč, rodák

z Lemkoviny, počas svojho básnického vývinu viedol zápas o spisovný ukrajinský jazyk a svojou usilovnosťou si osvojil spisovnú podobu rodnej reči.

Za života B. I. Antonyča vyšli iba tri jeho zbierky: Privítanie života (1931), Tri prstene (1934) a Kniha Leva (1936); posmrtné Zelené evanjelium a Rotácie (obidve v roku 1938).

„Do života zaľúbený pohan“ Bohdan Ihor Antonyč zomrel ako 28 ročný. V takomto mladom veku ukončili svoju životnú púť aj ďalší lyrickí svetoznámi básnici, ako napríklad Botev, Jesenin, Mácha, Petöfi, Rimbaud, Shelley...

Miroslav Iljuk, Prešov

Police plné kníh

Knižné novinky

Perzyński, Marek : Piráti svetových morí. História a cesty morských lupičov od doby bronzovej po atómový vek. - Bratislava : Perfekt, 2018. - 544 s.

Odkedy sa ľudské pokolenie vydalo na plavbu, odvtedy námorníkom konkurujú aj piráti. Vzácné tovary prevážané loďami z jedného konca sveta na druhý sú príliš lákavé nato, aby zostali nedotknuté. Faktografická kniha je určená čitateľom, ktorých zaujíma more, lode, obchod, politické premeny a postupné osídľovanie sveta od egyptských čias cez vznik Spojených štátov amerických až po súčasnosť. Autor fascinujúcim spôsobom prevedie čitateľa históriou a odkryje zaujímavé súvislosti, ktorými piráti ovplyvnili chod svetových dejín. Už Gréci i Rimania museli mať na pamäti, že na ich poklady majú záľusk morskí lúpežníci. Tenká hranica medzi námorníkmi a pirátmi odhalí, čo robilo Vikingov neporaziteľnými, ako Kolumbov objav obrátil svet hore-nohami, prečo nebola Karibská oblasť vždy dovolenkovým rajom, čo spôsobila izolovanosť Číny, a aké zmeny nastali po vybudovaní Suezského a Panamského prielavu či prečo sú africkí a ázijskí piráti postrachom lodí v súčasnosti.

GRISHAM, John

Ostrov Camino. - Bratislava, Ikar 2018. - 298 s.

Gang zlodejov uskutoční lúpež storočia a odnesie si z Firestonovej knižnice Princetonskej univerzity korisť nevyčísliteľnej hodnoty, poistenú na 25 miliónov dolárov. Bruce Cable vlastní obľúbené kníhkupectvo v ospanlivom letovisku Santa Rosa na ostrove Camino. Okrem toho má celkom slušné príjmy z predaja vzácných kníh. Málokto o ňom vie, že na čiernom trhu obchoduje s ukradnutými knihami a rukopismi. Mercer Mannová je mladá spisovateľka, po prvom úspešnom románe a zbierke poviedok nie je schopná sústrediť sa na písanie, už tri roky mešká s ďalším románom. Príde o prácu... Práve vtedy jej do života vstúpi Elaine Shelbyová, ktorá pracuje pre záhadnú nemenovanú spoločnosť...

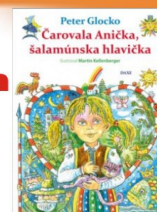

ZJAVKOVÁ, Mária - ZJAVKOVÁ, Monika : Moja prvá kuchárska kniha. - Martin : Matica slovenská, 2016. - 140 s.

Milý záujemca o kuchtenie - vieš, že varenie je zábava? Práve táto kniha ťa postupne zasväti do abecedy kuchárskeho umenia. Jej pomocou sa naučíš pripraviť lahodné a zdravé raňajky, chutný obed, či upiecť maškrty pre seba, rodičov, kamarátov. Zo 66 receptov si totižto môžeš vybrať každý - popritom ťa naučíme, ako si môžeš upravovať recepty, prispôbovať vlastnému výberu, vkusu. Každý recept obsahuje suroviny, pomôcky a fotografie postupov.

GLOCKO, Peter : Čarovala Anička, šalamúnska hlavička alebo Čo figel', to groš. - Bratislava : Daxe 2018. - 122 s.

Knihou **Čarovala Anička, šalamúnska hlavička** významný spisovateľ Peter Glocko vzdáva poctu najväčšiemu slovenskému rozprávkarovi P. E. Dobšinskému, ktorého 190. výročie narodenia sme si pripomenuli v marci 2018. Nové doplnené a rozšírené vydanie rozprávok, zrníčok múdrosti a hádaniek je o tom, že keď nás hlúposť zabolí, tak bystrý rozum všetko zahojí a smiech srdce uzdraví. Čary rozprávkovej víly Aničky liečia deti, ich rodičov aj starých rodičov, ktorým je určená táto trojgeneračná kniha, vychádzajúca z odkazu Pavla Emanuela Dobšinského, že najviac nás zblížujú a oblažujú chvíle spoločného rozprávania a čítania kníh. Ilustrácie Martina Kellenbergera sú pritom sprievodcom do krajiny fantázie, lebo takisto vychádzajú z bohatého odkazu slovenského folklóru.

Nadežda Mičáková

Jazykové omyly

V tejto rubrike sa venujeme otázkam jazykovej správnosti, cudzím slovám a frekventovaným nespisovným slovám, ktoré uvádzame spisovným náprotivkom, vychádzajúc z diela Krátky slovník slovenského jazyka, Bratislava 2003 a Príručka slovenského pravopisu pre školy a prax, Bratislava, 2005.

Región

Slovo región je uvedené v Krátkom slovníku slovenského jazyka vo význame *oblasť, kraj* (vymedzená územná časť). Pomenovania regiónov sa píšú s malým začiatočným písmenom, keďže to nie je oficiálny názov územnosprávnej jednotky, napr. východoslovenský región, podduklianský región.

Necht, nechty

Keď toto slovo používame v množnom čísle, nerobí nám problém použiť jeho správny tvar, napr. **Dnes si musím ostrihať nechty.** V jednotnom čísle sa nesprávne používa v znení **nehcet či nechet.** **Spisovne je necht,** pričom vyslovujeme mäkko *ne-*.

Skryť, skriňa

Slová **skýša, skryť, prikryť, zakryť** píšeme s ypsilonom. Stretávame sa s pravopisnou chybou v slove skriňa, keď si niekto toto slovo odvodí od slovesa skryť s domnienkou, že v ňom píšeme ypsilon. Slovo **skriňa** je však cudzieho pôvodu, a preto sa píše s mäkkým *i*.

Tykať, tikať

Tieto slová píšeme s *-y-* aj s mäkkým *-i-*, majú však rozlišný význam. **Tykať** s ypsilonom je vo význame **tykať niekomu**, mäkké *-i-* sa píše vo význame, že **hodiny tikajú tik-tak.**

Viete, že... Viete, že...

- ◆ **multiplikat** /lat./ jeden z niekoľkých rovnakých exemplárov tej istej veci v zbierke (najčastejšie knihy v knižnici); opak unikát
- ◆ **mundácia** /lat./ prepisovanie na čisto, napr. rukopisu
- ◆ **narácia** /lat./ druhá časť stredovekej listiny, uvádzajúca príčinu jej vydania
- ◆ **neuma** /gréc.→lat./ najstarší stredoveký notopis
- ◆ **nominonym** /lat. + gréc./ menný pseudonym, napr. Ivan Krasko
- ◆ **norma** /lat./ strátený názov publikácie, číslo objednávky alebo priezvisko autora, ktoré sa uvádzajú na prevej stránke tlačového hárka pri signatúre; pri vydávaní umeleckej literatúry (v býv. št. vydavateľstvách) určený počet výtlačkov z nákladu vždy samostatne odmeňovaných
- ◆ **nultý** /lat. → tal./ *n-é číslo* výtlačok totožný alebo podobný prvému číslu nového periodika
- ◆ **obturovať (dačo) o. c.** /lat. skratka pre opus citatum, opere citato/ citované dielo, v citovanom diele
- ◆ **ogam** /kelt./ osobitný druh keltského písma rozšírený v 4. až 7. storočí v Írsku, Škótsku a Walese
- ◆ **oktáv** /lat./ 1. formát knihy, ktorá po zložení hárku má osem listov; 2. formát knihy s chrbtom vysokým 20 až 25 cm
- ◆ **omitonym** /gréc./ kryptonym (krycie meno), keď autor použije iba časť svojho priezviska

Prameň: ŠALING, Samo – IVANOVÁ-ŠALINGOVÁ, Mária – MANÍKOVÁ, Zuzana. 1997. *Veľký slovník cudzích slov*. Veľký Šariš : SAMO – AAMM, 1997. 1310 s. ISBN 80-967524-0-5.

Inšpirácia na domáce knižnice

Zdroj: <https://mojdom.zoznam.sk/gl/365019/1777893/Knihomoli-pozor--Navsteva-v-tomto-dome-vas-pravdepodobne-chyti-za-srdce>

Výrazy, ktoré preklenuli tisícročia

V tejto rubrike na pokračovanie uverejňujeme tzv. výrazy (frazologizmy), ktoré prekonal tisícročia a používame ich dodnes aj v hovorovej reči.

KUKUČIE VAJCE

Kukučie vajce – *cudzí, nevlastný prvok, cudzia, neústrojná vec; niečo čo nepatrí tam, kde to preniesli.*

LABUTIA PIESEŇ

Slovné spojenie Labutia pieseň nevychádza z histórie, ale zo života, z tajgy. Labute, ktoré žijú až pri polárnom kruhu, niekedy zaskočí tuhý mráz a primrzajú vo vode k ľadu a pomaly zomierajú. Pri tomto strašnom skone vydávajú zvuky, ktoré sa podobajú smutnému spevu. Je to ich labutia pieseň. *Označuje poslednú činnosť niekoho pred pádom.*

LAZAR

Lazar – *zmrzačený alebo chorý človek, chudák, úbožiak, mrzák.*

LIBERTAS

Libertas *dosl. „Sloboda“ - rímska bohyňa slobody, uctievaná najmä plebejcami, ktorí si v nej zosobňovali osloboditeľku od útlaku patricijov.*

LÓTOVA ŽENA

Z biblického príbehu o Sodome a Gomore pochádza hovorový termín: *ak niekto zostane od veľkého prekvapenia strnulo stát', hovoríme, že stojí ako Lótova žena.*

LUKULSKÉ HODY

Bohatá, veľkolepá hostina s vyberanými, rafinovanými jedlami. Lucullus Lucius Licinius, rímsky konzul r. 74 pred n.l., chýrny boháč. Poriadal nákladné hostiny – lukulské hody.

obrázky na: https://vector.me/browse/93122/swan_4

<https://www.jw.org/sk/publikacie/knihy/Biblick%C3%A9-pr%C3%ADbehy/Diel-2-Od-potopy-a-%C5%BE-po-vyslobodenie-z-Egypta/Pr%C3%ADbeh-15-L%C3%B3tova-man%C5%BEelka-sa-obzrela/>

Použitá literatúra:

Mičáková, Nadežda. 1997. *Výrazy, ktoré preklenuli tisícročia I. : výberová bibliografia.* Svidník : Podduklianska knižnica, 1997. 39 s. ISBN 80-85147-25-4

Čas na zábavu

KTORÝ strom je najvyšší na svete?

Červená kalifornská sekvoja. Dožíva sa dvoch až troch tisíc rokov a môže dorásť až do výšky 112 metrov a kmeň môže byť široký 7 metrov.

*** Ako sa môžeme dozvedieť, koľko má strom rokov?**

Aby sme si overili vek stromu, treba spočítať počet letokruhov, ktoré uvidíme na spílenom pni. Každý kruh znamená jeden rok.

Ak sa chceš dozvedieť viac podobných zaujímavostí, vypožičaj si z našej knižnice encyklopédiu pre malých zvedavcov *Prečo? Ako? Kde?*

Do obrazca dopĺňajte čísla od 1 do 9. V každom riadku, stĺpci alebo vo vnútornom štvorci 3x3 (zvýraznenom hrubými čiarami) musia byť všetky čísla od 1 do 9. Žiadne číslo sa v riadku, stĺpci ani vo štvorci 3x3 nesmie opakovať.

SUDOKU

				6	7	3		
8			2			9	6	
5					8	2	1	
2	8	1	4			5		
	7		8	3			4	
			5		6			
	6	8	1	2	3			
	1			9		7		
3								

			8		4			
		8		2	3			
6	9		1			4		
8	2	5					1	
4		1		5		7		
	3		4			5		6
1				8			2	3
2		3		4		1		9

**Podduklianský knihovník vydáva Podduklianska knižnica vo Svidníku,
8. mája 697/55, 089 01 Svidník, <http://www.podduklianskakniznica.sk/>,
e-mail: metodika.sk@gmail.com, tel.: 054 7882191. Zodp. red.: Mgr.
Kamil Beňko. Zostavila: Bc. Ľudmila Priputníková, Nadežda Mičáková**